

ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ବାକ୍ଷର ଶାସନ ସଂସ୍ଥା

ଶିକ୍ଷକ - ପୂର୍ବ ଶ୍ରେଣୀରେ ତୁମେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ବିଷୟରେ କିଛି କଥା ଜାଣିଛ । ପଞ୍ଚାୟତ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟର କାନ୍ଥରେ ସେ ସଂପର୍କରେ କ'ଣ କ'ଣ ଲେଖା ହୋଇଛି ପଢ଼ ।

ରମେଶ - ସାର, ସେଥିରେ ପଞ୍ଚାୟତର ନାମ ସହିତ ତା'ର ବିଭିନ୍ନ ସଭ୍ୟ ଓ ସଭ୍ୟାଙ୍କ ନାମ ଲେଖା ହୋଇଛି ।

ଶିକ୍ଷକ - ପିଲାମାନେ, ତୁମେ ସମସ୍ତେ ଖାତା ବାହାର କର । ମୁଁ ପଚାରୁଥିବା ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ସେଥିରେ ଲେଖା ।

- ▶ ଏହି ଗ୍ରାମର ନାମ କ'ଣ ?
- ▶ ଏହି ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତର ନାମ କ'ଣ ?
- ▶ କିଏ ଏହି ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତର ସରପଞ୍ଚ ଅଛନ୍ତି ?
- ▶ କିଏ ନାଏବ ସରପଞ୍ଚ ଅଛନ୍ତି ?
- ▶ ତୁମ ଡ୍ଵାର୍ତ୍ତ ମେୟରଙ୍କ ନାମ କ'ଣ ?
- ▶ ଏହି ପଞ୍ଚାୟତର ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ନାମ କ'ଣ ?

ରହିମ - ସାର, ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ନେଇ ଗଢ଼ା ହୋଇଥାଏ ?

ଶିକ୍ଷକ - ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସାଧାରଣତଃ ଦୁଇ ହଜାରରୁ ଦଶ ହଜାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୋକଥିବା ଅଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ ଗଠିତ । ତେଣୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଛୋଟ ଛୋଟ ଗ୍ରାମ କିମ୍ବା ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଗ୍ରାମକୁ ନେଇ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଗଢ଼ା ହୋଇଥାଏ । ଏହାକୁ କେତେକ ଓ୍ଵାର୍ଡ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ ।

ରୋଶନାରା - ସାର, ପ୍ରତି ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତକୁ କାହିଁକି କେତୋଟି ଓ୍ଵାର୍ଡ୍‌ରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଅଛି ?

ଶିକ୍ଷକ - ଶାସନର ସୁବିଧା ପାଇଁ ପ୍ରତି ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତକୁ କେତେକ ଓ୍ଵାର୍ଡ୍‌ରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ । ଏହାଫଳରେ ବିଭିନ୍ନ ଓ୍ଵାର୍ଡ୍‌କୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଉନ୍ନତି ଲାଗି ଜନମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟ କରିହୁଏ । ଏହାର ସୁଫଳ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତକୁ ମିଳିଥାଏ ।

ତୁମୁକି - ଗ୍ରାମର ଯେ କୌଣସି ଲୋକ କ'ଣ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ସଦସ୍ୟ ହୋଇପାରିବେ ?

ଶିକ୍ଷକ - ନା, ହୋଇପାରିବେ ନାହିଁ । ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ସଦସ୍ୟ ହେବା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଏହି ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରତି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରେ ଥରେ ହୋଇଥାଏ । ନିଜ ଓ୍ଵାର୍ଡ୍‌ର ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ବାଛିବା ପାଇଁ ୧୮ ବର୍ଷ ବା ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ବୟସର ଲୋକମାନେ ସିଧାସଳଖ ନିଜର ମତଦାନ କରିଥାନ୍ତି । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଧିକ ଭୋଟ ପାଇଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ 'ଓ୍ଵାର୍ଡ୍‌ମେମ୍ବର' ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଏ । କେତେକ ଓ୍ଵାର୍ଡ୍‌ର ଓ୍ଵାର୍ଡ୍‌ମେମ୍ବର ପଦ ମହିଳା ହରିଜନ, ଆଦିବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ ରହିଥାଏ ।

ଦଲବାର - ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତର ମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

ଶିକ୍ଷକ - ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତର ମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ସରପଞ୍ଚ କୁହାଯାଏ । ପଞ୍ଚାୟତର ଲୋକମାନେ ସିଧାସଳଖ ମତଦାନ ଦ୍ଵାରା ତାଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରତି ଓ୍ଵାର୍ଡ୍‌ର ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ କରୁଥିବା ଓ୍ଵାର୍ଡ୍‌ମେମ୍ବରମାନେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣକୁ ନାଏବ ସରପଞ୍ଚ ରୂପେ ବାଛନ୍ତି । ସରପଞ୍ଚ, ନାଏବ ସରପଞ୍ଚ ଓ ଓ୍ଵାର୍ଡ୍‌ମେମ୍ବରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାମ କରେ ।

ରୋଶନାରା - ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ କିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ?

ଶିକ୍ଷକ - ପ୍ରତି ପଞ୍ଚାୟତରେ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ସମ୍ପାଦକ ଥାଆନ୍ତି । ସେ ସରପଞ୍ଚଙ୍କୁ କାମରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଏହାର ବୈଠକ ପ୍ରତିମାସରେ ଥରେ ବସିଥାଏ । ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଏହି ବୈଠକ ଅଧିକ ଥର ମଧ୍ୟ ବସିପାରେ । ସରପଞ୍ଚ ଏଥିରେ ସଭାପତି ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ନାଏବ ସରପଞ୍ଚ ସଭାପତି ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇଥାନ୍ତି । ଆସ, ଆମେ ସରପଞ୍ଚଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ଓ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଧିକ ଜାଣିବା ।

ଶିକ୍ଷକ - ଆଜ୍ଞା, ନମସ୍କାର । ଆମ ବିଦ୍ୟାଳୟର ପିଲାମାନେ ଆପଣଙ୍କ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ବୁଲି ଦେଖିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କଲେ । ତେଣୁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଆସିଅଛି । ଦୟାକରି, ଆପଣଙ୍କ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ କିପରି କାର୍ଯ୍ୟକରେ ସେମାନଙ୍କୁ କହନ୍ତୁ ।

ସରପଞ୍ଚ - ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଗ୍ରାମରେ କି କି ଉନ୍ନୟନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ, ତାହା ପ୍ରଥମେ ପଞ୍ଚାୟତ ବୈଠକରେ ସ୍ଥିର କରାଯାଏ । ବୈଠକରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ସମସ୍ତ ସଦସ୍ୟଙ୍କ ମତାମତକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଏ । ନିଜ ଅଞ୍ଚଳର ଉନ୍ନତି ଓ ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ମୁଖ୍ୟ କାମ । ସରକାରଙ୍କର କେତେକ ଯୋଜନା ମଧ୍ୟ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରେ । ଅବଶ୍ୟ କେତେକ କାମ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ କରିବା ଲାଗି ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଆଉ କେତେକ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଇଚ୍ଛା କଲେ କରିପାରିବେ । କିନ୍ତୁ ଆମ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଲୋକଙ୍କ ହିତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କିଛି କିଛି ଇଚ୍ଛାଧୀନ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରିଥାଏ । କେଉଁଟି ଆମର ବାଧ୍ୟତା ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ କେଉଁଟି ଆମର ଇଚ୍ଛାଧୀନ କାର୍ଯ୍ୟ, ସେ ସଂପର୍କରେ ମୁଁ ଏଠାରେ ଏକ ଋଷି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସେଥିରେ ଲେଖିଛି । ତୁମେ ଏହି ଋଷିଟିକୁ ପଢ଼ ।

ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର କାର୍ଯ୍ୟ

ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ	ଉଦାହରଣ
<ul style="list-style-type: none"> ❖ ପାନୀୟ ଜଳର ବ୍ୟବସ୍ଥା ❖ ଆଲୋକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ❖ ଗ୍ରାମର ରାସ୍ତା ମରାମତି ଓ ନିର୍ମାଣ ❖ ଗ୍ରାମର ପରିଷ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନତା ❖ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଯତ୍ନ ❖ ଜନ୍ମମୃତ୍ୟୁ ପଞ୍ଜୀକରଣ ❖ ଋଷ ପାଇଁ ଅଧିକ ଅମଳକ୍ଷମ ବିହନ, ସାର ଓ ରଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ❖ ନିଜ ଅଞ୍ଚଳରେ ହେଉଥିବା ଯାତ୍ରା ଓ ମେଳାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ❖ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶିକ୍ଷାର ବିକାଶ 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ ମାତୃମଙ୍ଗଳ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ ❖ ସମବାୟ ସମିତି ଗଠନ ❖ ମାଛରକ୍ଷ, କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ, ଗୋପାଳନ ପାଇଁ ଅର୍ଥର ବ୍ୟବସ୍ଥା ❖ ରାସ୍ତାକଡ଼ ଓ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବୃକ୍ଷରୋପଣ ❖ ପାଠାଗାର ସ୍ଥାପନ

ରମେଶ - ଆଜ୍ଞା, ଏତେ କାମ କରିବା ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସାଧାରଣତଃ କେଉଁଠାରୁ ଟଙ୍କା ପାଇଥାଏ ?

ସରପଞ୍ଚ - ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୁଇଟି ସୂତ୍ରରୁ ଟଙ୍କା ମିଳିଥାଏ । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ କିଛି ଅର୍ଥ ଅନୁଦାନ ଭାବେ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତର ନିଜର କିଛି ଆୟ ମଧ୍ୟ ଥାଏ । ଶଗଡ଼, ସାଇକେଲ, ରିକ୍ସା, ଅଟୋରିକ୍ସା ଆଦିର ଚଳାଚଳ ପାଇଁ ଆମ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଅର୍ଥ ଆଦାୟ କରେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ପଞ୍ଚାୟତ ପୋଖରୀ ନିଲାମ ଦେଇ, ହାଟ, ବଜାର, କାଞ୍ଜିଆ ହୁଦା ଓ ନଦୀ ଘାଟର କର ଆଦାୟ କରି ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରେ । ସାଧାରଣତଃ ଏହି ଅର୍ଥ ନିଜ ଅଞ୍ଚଳର ଉନ୍ନତିମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିନିଯୋଗ ହୋଇଥାଏ ।

ଶିକ୍ଷକ - ଆମେ ଆସୁଛୁ ଆଜ୍ଞା । ଆପଣଙ୍କ ସହଯୋଗ ପାଇଁ ଧନ୍ୟବାଦ । ନମସ୍କାର ।

ପିଲାମାନେ - ନମସ୍କାର ।

ରୋଶନାରା - ସାର, ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଗଢ଼ା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲା କାହିଁକି ?

ଶିକ୍ଷକ - ତୁମେ ଜାଣ ଆମ ରାଜ୍ୟ ଏକ ଗ୍ରାମ ବହୁଳ ରାଜ୍ୟ । ଏତେ ଗ୍ରାମର ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ଆମ ରାଜ୍ୟ ସରକାର କେବଳ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସଂସ୍ଥା ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଧାନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ଗ୍ରାମ ସ୍ତରର ଅସୁବିଧା

ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଗଢ଼ା ହୋଇଛି । ଏହା ଫଳରେ ଗ୍ରାମର ଲୋକେ ଗ୍ରାମ ସ୍ତରରେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ସାହାଯ୍ୟରେ ନିଜେ ନିଜକୁ ଶାସନ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରୁଛନ୍ତି । ସେହିପରି ବୁଦ୍ଧ ସ୍ତରରେ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଗୋଟିଏ ବୁଦ୍ଧରେ ଥିବା ସବୁ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତକୁ ନେଇ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଗଢ଼ା ହୋଇଥାଏ । ଏଣୁ ଆମ ଦେଶର ଶାସନକୁ ଲୋକଙ୍କ ଶାସନ ବା ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ କୁହାଯାଏ ।

ଦଲବାର - ସାର, ପଞ୍ଚାୟତସମିତିର ମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ କ'ଣ କୁହାଯାଏ ?

ଶିକ୍ଷକ - ପଞ୍ଚାୟତସମିତିର ମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍ କୁହାଯାଏ ।

ସାନିଆ - ସାର, ପଞ୍ଚାୟତସମିତିର ସଦସ୍ୟ କିପରି ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି ?

ଶିକ୍ଷକ - ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଞ୍ଚାୟତର ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ସଦସ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସିଧାସଳଖ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସରପଞ୍ଚ ମଧ୍ୟ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ସଦସ୍ୟ । ନିର୍ବାଚିତ ସଦସ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣକୁ ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍ ବା ସଭାପତି ଓ ଆଉ ଜଣକୁ ଭାଇସ୍ ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍ ବା ଉପସଭାପତି ଭାବେ ବାଛିଥାଆନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ସ୍ଥାନୀୟ ବିଧାନସଭା, ରାଜ୍ୟସଭା, ଲୋକସଭା ଓ ବିଧାନପରିଷଦର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଏହାର ସଦସ୍ୟ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ।

ରହିମ - ସାର, ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି କିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ?

ଶିକ୍ଷକ - ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି କାର୍ଯ୍ୟର ସୁପରିଭଳନା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରତି ବୁଦ୍ଧରେ ଜଣେ ବୁଦ୍ଧ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀ (ବି.ଡି.ଓ.) ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍ଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଅନୁସାରେ ସେ ବୁଦ୍ଧ ପାଇଁ କାମ କରନ୍ତି । ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ବୈଠକ ପ୍ରତି ଦୁଇ ମାସରେ ଥରେ ବସିଥାଏ । ଏହି ବୈଠକରେ ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍ ସଭାପତି ରୂପେ ଓ ବି.ଡି.ଓ. ସମ୍ପାଦକ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍ଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ଭାଇସ୍ ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍ ସଭାପତି କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଲାଇଥାଆନ୍ତି । ନୂତନ ପଞ୍ଚାୟତମାନ ଗଠିତ ହେଲେ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ସଦସ୍ୟମାନେ ବଦଳିଥାନ୍ତି । ବୁଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ।

ଶିକ୍ଷକ - ପିଲାମାନେ ! ଆମେ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଓ ପଞ୍ଚାୟତସମିତି ସଂପର୍କରେ କିଛି କଥା ଜାଣିଲେ । ଏ ଦୁଇଟି ସଂସ୍ଥା ହେଉଛନ୍ତି ଆମ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସ୍ତର । ସେହିପରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଆଉ ଗୋଟିଏ ସ୍ତର ଅଛି !

ରମେଶ - ସାର ! ସେହି ସ୍ତରଟିର ନାମ କ'ଣ ?

ଶିକ୍ଷକ - ସେହି ସ୍ତରଟିର ନାମ ହେଲା ଜିଲ୍ଲାପରିଷଦ ।

ରୋଶନାରା - ସାର୍ ! ଜିଲାପରିଷଦ ଆମ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ କି ଭଳି କାମ କରେ ?

ଶିକ୍ଷକ - ଜିଲାପରିଷଦ ଜିଲାର ମଙ୍ଗଳ ନିମନ୍ତେ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି । ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଓ ପଞ୍ଚାୟତସମିତିକୁ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି ।

ରହିମ୍ - ସାର୍ ! ଜିଲାପରିଷଦ ଏ ସବୁ କାମ ପାଇଁ ଅର୍ଥ କେଉଁଠାରୁ ପାଇଥାନ୍ତି ?

ଶିକ୍ଷକ - ଜିଲାପରିଷଦ ଏ ସବୁ କାମ ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଆର୍ଥିକ ଅନୁଦାନ ପାଇଥାନ୍ତି । ଏହାଛଡ଼ା ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ କର ମଧ୍ୟ ଆଦାୟ କରିଥାନ୍ତି ।

ରୁମୁଜି - ସାର୍ ! ଜିଲାପରିଷଦ କିପରି ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ?

ଶିକ୍ଷକ - ରାଜ୍ୟର ପ୍ରତିଜିଲ୍ଲାରେ ଗୋଟିଏ ଜିଲାପରିଷଦ ରହିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ପ୍ରତି ଜିଲ୍ଲାରୁ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଜିଲା ପରିଷଦ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଅଛି । ପ୍ରତି ଅଞ୍ଚଳରୁ ଜଣେ ଜଣେ ସଭ୍ୟ ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି । ସେହି ସବୁ ସଭ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜିଲାପରିଷଦର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରିଥାନ୍ତି । ଜିଲାପରିଷଦ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପାଇଁ କାମ କରିଥାଏ ।

ରମେଶ - ସାର୍, ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ସଂସ୍ଥାଭଳି ଆମ ରାଜ୍ୟର ସହରାଞ୍ଚଳର ଭିନ୍ନ ପାଇଁ କେଉଁ ସଂସ୍ଥା ଅଛି ?

ଶିକ୍ଷକ - ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଭିନ୍ନ ପାଇଁ ପୌର ସଂସ୍ଥା ଥାଏ । ଦଶ ହଜାରରୁ ଅଧିକ ଲୋକ ବାସକରୁଥିବା ସହରରେ ବିଜ୍ଞାପିତ ଅଞ୍ଚଳ ପରିଷଦ (ଏନ୍.ଏ.ସି) ଗଠିତ ହୁଏ । ସେହିପରି ଏକ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ ଲୋକ ବାସକରୁଥିବା ସହରମାନଙ୍କରେ ନଗର ପାଳିକା ବା ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ଗଠିତ ହୁଏ । ଦଶ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ ଲୋକ ବାସକରୁଥିବା ସହରରେ ମହାନଗର ନିଗମ ବା କର୍ପୋରେସନ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ପାଞ୍ଚଟି ମହାନଗର ନିଗମ ଅଛି । ସେହିଗୁଡ଼ିକ ହେଲା କଟକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ବ୍ରହ୍ମପୁର, ରାଉରକେଲା ଓ ସମ୍ବଲପୁର ।

ରୋଶନାରା - ପୌର ସଂସ୍ଥା କିପରି ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ?

ଶିକ୍ଷକ - ତୁମେ ଜାଣିଲା, ପୌର ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । କିନ୍ତୁ ଏଗୁଡ଼ିକର ଗଠନ ପ୍ରଣାଳୀ ପ୍ରାୟ ସମାନ । ପ୍ରଥମେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ କେତେକ ଡ୍ୱାର୍ଡ୍ରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଡ୍ୱାର୍ଡ୍ରେ ବାସ କରୁଥିବା ୧୮ ବର୍ଷ ବା ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ବୟସର ଭୋଟରମାନେ ଭୋଟ ଦେଇ ନିଜ ପ୍ରତିନିଧି ବାଛିଥାନ୍ତି । ବିଜ୍ଞାପିତ ଅଞ୍ଚଳ ପରିଷଦ (ଏନ୍.ଏ.ସି)ର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ କାଉନ୍ସିଲର କୁହାଯାଏ । ନିର୍ବାଚିତ କାଉନ୍ସିଲରମାନେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣକୁ ନଗରପାଳ ବା ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍ ଓ ଆଉ ଜଣକୁ ଉପନଗରପାଳ ବା ଭାଇସ ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍ ଭାବରେ ବାଛନ୍ତି । ମହାନଗରନିଗମର ଡ୍ୱାର୍ଡ୍ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ କର୍ପୋରେଟର କୁହାଯାଏ । ନିର୍ବାଚିତ କର୍ପୋରେଟରମାନେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣକୁ ମେୟର ଓ ଆଉ ଜଣକୁ ଡେପୁଟି ମେୟର ଭାବେ ବାଛନ୍ତି । ନଗରପାଳ ଏନ୍.ଏ.ସି. ଏବଂ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟିର ମୁଖ୍ୟ ଅଟନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହାୟତା କରିବାପାଇଁ ଜଣେ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଅଧିକାରୀ ବା ଏକଜିକ୍ୟୁଟିଭ ଅଫିସର ଥାଆନ୍ତି । ସେହିପରି ମେୟର

ମହାନଗରନିଗମର ମୁଖ୍ୟ ଅଟନ୍ତି । ମହାନଗରନିଗମର ଶାସନକାର୍ଯ୍ୟ ବୁଝୁଥିବା ସରକାରୀ ମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ମହାନଗରନିଗମ କମିଶନର କୁହାଯାଏ ।

ସାନିଆ - ପୌରପରିଷଦର କାର୍ଯ୍ୟସବୁ କ'ଣ ?

ଶିକ୍ଷକ - ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ପରି ପୌରପରିଷଦର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ । ଯଥା-ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଓ ଇଚ୍ଛାଧୀନ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ପୌରପରିଷଦର କାର୍ଯ୍ୟ

ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ	ଇଚ୍ଛାଧୀନ କାର୍ଯ୍ୟ
<ul style="list-style-type: none"> ❖ ପାନୀୟଜଳ ପାଇଁ କୁଅ, ନଳକୂଅ ଓ ପାଣି ପାଇପର ବ୍ୟବସ୍ଥା ❖ ସହରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନକୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଆଲୋକ ଯୋଗାଣ ❖ ନାଳ, ନର୍ଦ୍ଦମା, ରାସ୍ତା ଘାଟରେ ଜମି ରହୁଥିବା ଅଳିଆ ଆବର୍ଜନାର ସଫେଇ ❖ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅନୁଷ୍ଠାନର ସଫେଇ ❖ ରାସ୍ତାଘାଟ ନିର୍ମାଣ ଓ ମରାମତି ❖ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ପାଇଁ ଡାକ୍ତରଖାନା ନିର୍ମାଣ, ରୋଗର ପ୍ରତିଷେଧ ଓ ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ ❖ ଶିକ୍ଷାର ବିକାଶ ❖ ଜଳମୃତ୍ୟୁ ପଞ୍ଜୀକରଣ ❖ ଶୁଶାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ ଯାନବାହନ ଚଳାଚଳର ବ୍ୟବସ୍ଥା ❖ ପାଠାଗାର, ଯୁବକ ସଂଘ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ନିର୍ମାଣ ❖ ପୌରସଂସ୍ଥାର ସୀମା ଭିତରେ ହାଟ, ଦୋକାନ ବଜାର ନିର୍ମାଣ ❖ ପ୍ରମୋଦଉଦ୍ୟାନ (ପାର୍କ) ନିର୍ମାଣ ❖ ବୃକ୍ଷରୋପଣ ଓ ସହରର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ କରଣ

ଦଲବୀର - ସାର, ଏତେ କାମ କରିବା ପାଇଁ ପୌରପରିଷଦ ଟଙ୍କା କେଉଁଠାରୁ ପାଏ ?

ଶିକ୍ଷକ - ପୌରପରିଷଦ ବିଭିନ୍ନ ବିକାଶମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଅନୁଦାନ ପାଇଥାଏ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଶୁଳ୍କ ଆକାରରେ ସହରର ଲୋକମାନଙ୍କଠାରୁ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିଥାଏ ।

ତୁମେ ଜାଣିଲ

ସହରାଞ୍ଚଳର ସ୍ଥାୟୀ ଶାସନ ସଂସ୍ଥା				
ପୌରପରିଷଦର ନାମ	ଲୋକସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ମୁଖ୍ୟ ଅଧିକାରୀ	ସଦସ୍ୟ
ବିଜ୍ଞାପିତ ଅଞ୍ଚଳ ପରିଷଦ (ଏନ୍.ଏ.ସି)	ଦଶ ହଜାରରୁ ଅଧିକ	ସଭାପତି ବା ଚେୟାରମ୍ୟାନ	କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଅଧିକାରୀ	<ul style="list-style-type: none"> ■ ଚେୟାରମ୍ୟାନ ■ ଭାଇସ୍ ଚେୟାରମ୍ୟାନ ■ କାଉନ୍ସିଲର
ନଗରପାଳିକା ବା ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି	ଏକ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ	ନଗରପାଳ ବା ଚେୟାରମ୍ୟାନ	କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଅଧିକାରୀ	<ul style="list-style-type: none"> ■ ଚେୟାରମ୍ୟାନ ■ ଭାଇସ୍ ଚେୟାରମ୍ୟାନ ■ କାଉନ୍ସିଲର
ମହାନଗରନିଗମ ବା କର୍ପୋରେସନ	ଦଶ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ	ମେୟର	କମିଶନର	<ul style="list-style-type: none"> ■ ମେୟର ■ ଡେପୁଟି ମେୟର ■ କର୍ପୋରେଟର

ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଇଁ ସୂଚନା :

- ଏହି ପାଠଟିକୁ ଶିକ୍ଷକ ପଢ଼ାଇ ସାରିବା ପରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ କରିବେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳ ଅନ୍ୟ ଦଳକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରି ଉତ୍ତର ଆଦାୟ କରିବେ । ଯେଉଁ ଦଳ ଅଧିକ ଠିକ୍ ଉତ୍ତର ଦେବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ବିଜୟୀ ଦଳ ଭାବେ ଶିକ୍ଷକ ବାଛିବେ ।

ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଶିକ୍ଷକ ସ୍ଥାୟୀ ଶାସନ ସଂସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତା ନେଇ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରିବେ ।

ଅଭ୍ୟାସ

୧. କେଉଁ କାମ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ, କୋଠରୀ ମଧ୍ୟରୁ ବାଛି ଲେଖ ।

ଉତ୍ତର

ବୃକ୍ଷରୋପଣ	ରାସ୍ତା ମରାମତି	କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ
ଶିକ୍ଷାର ବିକାଶ	ମାତୃମଙ୍ଗଳକେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ	ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟର ଯତ୍ନ
ପାଠାଗାର ତିଆରି	ଆଲୋକ ବ୍ୟବସ୍ଥା	ଆବର୍ଜନା ସଫେଇ

_____

_____

_____

୨. କେଉଁ କେଉଁ କାମ ପୌରପରିଷଦର ଜିଦ୍ଦାଧୀନ, ଗୋଲ ମଧ୍ୟରୁ ବାଛି ଲେଖ ।

_____

_____

_____

_____

_____

୩. ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ କାହାଠାରୁ ଟିକସ ଆଦାୟ କରେ, ସେଥିରେ (✓) ଚିହ୍ନ ଦିଅ ।

- କ) ମଟର ଗାଡ଼ି ☐
- ଖ) ସାଇକେଲ ☐
- ଗ) ଅଟୋ ରିକ୍ଷା ☐
- ଘ) ବସ୍ ☐

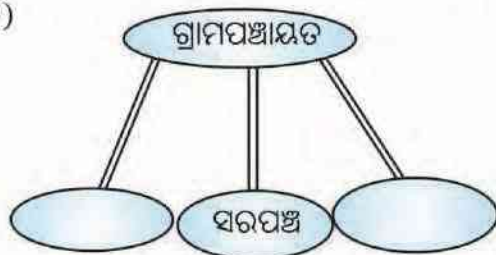
୪. ନିମ୍ନରେ ଥିବା ପ୍ରଶ୍ନ ଅନୁଯାୟୀ ଉତ୍ତର ପାଖୁଡ଼ାରେ ଲେଖ ।

- କ) ଯାହାର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ୧ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ, ସେହି ପୌରପରିଷଦର ନାମ କ'ଣ ?
- ଖ) ଦୋକାନ ବଜାର ନିର୍ମାଣ ପୌରପରିଷଦର କେଉଁ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ ?
- ଗ) ଆମ ରାଜ୍ୟର ମହାନଗରନିଗମଗୁଡ଼ିକର ନାମ କ'ଣ ?
- ଘ) ନଗରପାଳଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ କିଏ ପୌର ସଭାରେ ସଭାପତିତ୍ବ କରନ୍ତି ?
- ଙ) ମହାନଗରନିଗମର ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟ କିଏ ବୁଝନ୍ତି ?

୫. କେବଳ ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ପଦବୀ ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନରେ ଲେଖ ।

କ)

ଖ)

ଗ)

୬. ବନ୍ଧନା ମଧ୍ୟରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ବାଛି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।
(ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ, ପଞ୍ଚାୟତସମିତି, ମହାନଗରନିଗମ, ନଗରପାଳିକା, ପୌରସଂସ୍ଥା)
- କ) ସହରାଞ୍ଚଳର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ..... ଥାଏ ।
- ଖ) ବି.ଡି.ଓ.....କାର୍ଯ୍ୟର ସୁପରିଞ୍ଚଳନା ନିମନ୍ତେ ନିଯୁକ୍ତି ହୋଇଥାନ୍ତି ।
- ଗ) କଟକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଆମ ରାଜ୍ୟର ତିନୋଟି..... ।
- ଘ) ଦୁଇ ହଜାରରୁ ଦଶ ହଜାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୋକାଧିବା ଅଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ .....ଗଠିତ ।

୭. ତୁମେ ତୁମ ଅଞ୍ଚଳର କେଉଁ କାମ ପାଇଁ କେଉଁଠାକୁ ଯିବ, ତାର ଚିହ୍ନ ଦେଇ ଚିହ୍ନାଅ ।

‘କ’ ସ୍ତମ୍ଭ

‘ଖ’ ସ୍ତମ୍ଭ

- କ) ଘର ଆଗରେ ଜମିଥିବା ଅଳିଆ
ଆବର୍ଜନା ସଫେଇ ପାଇଁ
- ଖ) ମାଛଗଛ ପାଇଁ ରଣ
- ଗ) ଜଳମୃତ୍ୟୁ ପଞ୍ଜୀକରଣ
- ଘ) ସାଇକେଲର ଟିକସ ଦେବା

- କ) ପଞ୍ଚାୟତସମିତି
- ଖ) ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି
- ଗ) ମହାନଗରନିଗମ
- ଘ) ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ
- ଙ) ଡାକ୍ତରଖାନା

୮. ଗାର ଦିଆଯାଇଥିବା ଅଂଶକୁ ନ ବଦଳାଇ ଭୁଲ୍ ଥିଲେ ଠିକ କର ।

- କ) ସରପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚାୟତସମିତିର ମୁଖ୍ୟ ଅଟନ୍ତି ।
- ଖ) ମହାନଗରନିଗମ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଏକ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ ।
- ଗ) ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତରେ ନିର୍ବାଚନ ଛଅ ବର୍ଷରେ ଥରେ ହୁଏ ।
- ଘ) ନିଜ ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବାଛିବା ପାଇଁ ଜଣକର ବୟସ ୨୧ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୯. ଗୋଟିଏ ବା ଦୁଇଟି ବାକ୍ୟରେ ଉତ୍ତର ଲେଖ ।

- କ) ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଶାସନ ସଂସ୍ଥା କୁହାଯାଏ, କାହିଁକି ?

ଖ) ବିଜ୍ଞାପିତ ଅଞ୍ଚଳ ପରିଷଦ ଓ ପୌରପରିଷଦ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ?

ଗ) ଏନ୍.ଏ.ସି. ଓ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ କ'ଣ ?

ଘ) ଜିଲ୍ଲାପରିଷଦ କିପରି ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ?

ତୁମ ପାଇଁ କାମ -

- ତୁମେ ବାପା, ମାଆ କିମ୍ବା କୌଣସି ଗୁରୁଜନଙ୍କ ସାଥରେ ତୁମ ଅଞ୍ଚଳର ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ / ପୌରପରିଷଦକୁ ଯାଅ । ସେଠାରୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ତଥ୍ୟମାନ ସଂଗ୍ରହ କର ।
  ୧. ଏହି ସଂସ୍ଥା ତୁମେ ରହୁଥିବା ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ କି କି କାମ କରିଛି ?
  ୨. ସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ଏହା ଅନ୍ୟ କେଉଁଠାରୁ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରୁଛି ?
  ୩. ଏହା ତୁମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଇଁ କି କି କାମ କରିଛି ?
- ସେଠାରୁ ଫେରିବା ପରେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଅନୁମତି ନେଇ ତୁମେ କ'ଣ କ'ଣ ଦେଖିଲ ଓ ଜାଣିଲ, ସେ ବିଷୟରେ ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କର ।